

Warszawa, 25-03-2022 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.7016.24.2022.JK

Pan

Mateusz Morawiecki

Prezes Rady Ministrów

Wielce Szanowny Panie Premierze,

w dniu 17 marca 2022 r. z mojej inicjatywy odbyło się posiedzenie Komisji Ekspertów ds. Ochrony Zdrowia Psychicznego z udziałem wybitnych lekarzy psychiatrów, psychologów, prawników, przedstawicieli organizacji pacjenckich oraz pacjentów.

Z uwagi na aktualną sytuację geopolityczną, posiedzenie Komisji Ekspertów zostało poświęcone sytuacji osób chorujących psychicznie w Ukrainie. W spotkaniu trybie on-line wzięli udział goście z Ukrainy: Pani Lidia Martynowa - Przewodnicząca Ogólnoukraińskiej publicznej organizacji pacjentów i ich rodzin „Psychability” oraz Pan Yurij Zakał - Wiceprezes Stowarzyszenia Psychiatrów Ukrainy, Prezes Lwowskiego

---

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Tel. centr. (+48 22) 55 17 700
Infolinia obywatelska 800 676 676
biurorzecznika@brpo.gov.pl
bip.brpo.gov.pl

Stowarzyszenia Psychiatrów, Zastępca Dyrektora Generalnego Lwowskiego Obwodowego Klinicznego Szpitala Psychiatrycznego.

Zaproszeni goście przybliżyli członkom Komisji Ekspertów aktualną sytuację w odniesieniu do osób chorujących psychicznie przebywających na terytorium Ukrainy. Niestety, informacje, które przekazali są wyjątkowo dramatyczne i wymagają naszej pilnej pomocy. W wielu szpitalach psychiatrycznych, w szczególności w północnej części Ukrainy, pacjenci zostali całkowicie odcięci od dostaw specjalistycznych leków i środków medycznych. Pacjenci, ze względów bezpieczeństwa, całymi dniami przebywają w piwnicach i nie są prowadzone wobec nich oddziaływania terapeutyczne. Nadto, zdarzały się już sytuacje, w których osoby chorujące psychicznie były wykorzystywane jako „żywe tarcze”. Stąd też obawa o los i życie tych osób jest jak najbardziej uzasadniona, w szczególności że obecna sytuacja i doznane przeżycia, jak również zaprzestanie prowadzenia terapii farmakologicznej i psychologicznej, wywołają nieodwracalne skutki dla zdrowia i życia tych osób.

Z tych względów, razem z członkami Komisji Ekspertów, mając na względzie dobro osób chorujących psychicznie, które często same nie są w stanie samodzielnie upomnieć się o swoje prawa, a należą do grup szczególnie narażonych na negatywne skutki sytuacji kryzysowych, zwracam się z gorącym apelem do Pana Premiera o zainteresowanie się tym problemem i podjęcie działań zmierzających do udzielenia pomocy tym osobom.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że w ocenie członków Komisji Ekspertów, pomoc osobom z zaburzeniami powinna objąć nie tylko pacjentów szpitali psychiatrycznych przebywających na terytorium Ukrainy, bowiem nie można też zapomnieć o uchodźcach, wśród których są zarówno osoby, które już, w przeszłości doświadczyły kryzysu psychicznego, jak również osoby, które w związku z doznawanymi obecnie przeżyciami mogą już albo wkrótce wymagać będą specjalistycznej pomocy.

W tych okolicznościach, zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Premiera o poinformowanie, czy są obecnie prowadzone, i ewentualnie na jakim są etapie, prace zmierzające do stworzenia skoordynowanego systemu dostaw leków na Ukrainę oraz

czy uwzględniono w tym zakresie leki dla pacjentów chorujących psychicznie. Nadto, będę zobowiązany za przekazanie mi informacji, czy rozważane jest ewakuowanie oddziałów psychiatrycznych, tak jak ma to miejsce z oddziałami położniczymi czy onkologicznymi.

W odniesieniu zaś do uchodźców, zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Premiera o poinformowanie, czy obecnie prowadzone są prace legislacyjne zmierzające do skrócenia i uproszczenia procesu nostryfikacji dyplomów, w szczególności psychologów, psychiatrów i terapeutów. Pragnę bowiem zwrócić uwagę, że konieczność zapewnienia pomocy psychiatrycznej i psychologicznej wszystkim uchodźcom, którzy takiej pomocy potrzebują lub będą potrzebować będzie trudnym wyzwaniem dla obecnie i tak już przeciążonego systemu opieki psychiatrycznej. Dodatkowo pojawia się problem bariery językowej. W przypadku terapii psychologicznych trudno jest bowiem prowadzić je w obecności tłumacza. Stąd też, w mojej ocenie, konieczne jest jak najszybsze umożliwienie specjalistom z Ukrainy wykonywania zawodu, a podmiotom medycznych ich zatrudnianie. W aglomeracjach, w których znajdują się duże skupiska uchodźców rozwiązaniem problemu mogłoby być utworzenie przez podmioty lecznicze ambulatoryjnych centrów zdrowia psychicznego z punktami zgłoszeniowo-koordynacyjnymi zatrudniających personel posługujący się językiem ukraińskim.

Eksperti zwracają również uwagę, że niezbędne jest otoczenie szczególną opieką ukraińskich dzieci. Według specjalistów ok. 20 % dzieci i młodzieży będzie wymagało pomocy psychologicznej lub psychoterapeutycznej. Stąd też konieczne jest przeprowadzenie szkoleń i uwrażliwienie kadry nauczycielskiej na pojawiające się symptomy zaburzeń u dzieci i młodzieży. Nadto, niezbędna jest obecność psychologa w każdej szkole, a optymalnym rozwiązaniem byłby dodatkowo asystent ze znajomością języka i kultury ukraińskiej.

Eksperti podkreślają również znaczenie i potrzebę podejmowania działań profilaktycznych w zakresie zdrowia psychicznego, w szczególności że do ich prowadzenia nie jest konieczny personel medyczny i z powodzeniem takie działania

mogą być realizowane np. przez studentów ostatnich lat uczelni medycznych czy psychologicznych.

Zważywszy na powyższe, w imieniu własnym oraz Komisji Ekspertów ds. Ochrony Zdrowia Psychicznego zwracam się do Pana Premiera z prośbą o rozważenie powołania zespołu interdyscyplinarnego którego zadaniem będzie wypracowanie kompleksowych, a przede wszystkim spójnych regulacji z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, które pozwolą na zapewnienie pomocy wszystkim, którzy takiej pomocy będą potrzebować zarówno w obszarze zdrowia, edukacji, pracy, jak i pomocy społecznej. Obecna sytuacja stawia przed nami szereg nowych wyzwań, którym Państwo Polskie będzie musiało sprostać. Obecny zapał społeczeństwa oraz chęć bezinteresownej pomocy Ukraińcom, jak również niewątpliwe zaangażowanie samorządów lokalnych, nie zastąpią jednak regulacji prawnych, które w sposób pełny ukształtują zasady pomocy dla osób pokrzywdzonych w wyniku działań wojennych.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich
/-podpisano elektronicznie/